

CARLES MARTORELL i GENDRA | ESTUDIS DE FAUNA I FLORA

C. Vilamirosa 24, 1-2a T. 93 851 46 69 carles@ambitdigital.com
08560 Manlleu M. 628 268 254

INFORME DEL CONTROL I CENS DE LA POBLACIÓ NIDIFICANT DE *GAVIÀ ARGENTAT* AL NUCLI DE MANLLEU - 2009

JULIOL DEL 2009

PETICIONARI

Ajuntament de Manlleu
Regidoria de Benestar Social, Salut pública i Consum
Plaça Fra Bernadí, 6
08560 Manlleu

TÈCNIC REDACTOR

Carles Martorell i Gendra
Enginyer tècnic agrícola

1. - Introducció:

En els darrers anys l'Ajuntament de Manlleu ha rebut diverses queixes de veïns per molèsties causades per la població de Gavià argentat de potes grogues (*Larus michahellis*). Les principals queixes han estat atacs, molèsties pels crits, excrements, moviment de teules, Des del mes de juny de l'any 2008 l'Ajuntament va tirar endavant el cens i seguiment de la població reproductora per tal de tenir una primera informació i valorar quina era l'estratègia a seguir. El resultat va ser de 42 parelles reproductores i un total d'uns 80 polls volanders on destaca el principal nucli reproductor a les teulades de Can Roqué i Can Serra. Durant la primavera d'enguany, i durant el període de reproducció, l'Ajuntament ha decidit realitzar el control i cens de la població nidificant de Manlleu, localització de nius, punció dels ous dels nius més problemàtics per queixes veïnals, seguiment de la reproducció i estima poblacional.

A part de les molèsties als veïns, els gavians també són una font de transmissió de patògens degut a que solen alimentar-se als abocadors i els gèrmens són eliminats a través dels excrements. Entre els patògens més comuns que poden transmetre hi ha bacteris causants de malalties intestinals en l'home com són *Salmonella*, *Campylobacter*, també els causants de la tuberculosi dels ocells (*Mycobacterium avium*) i els causants de l'ornitosi i el botulisme.

2.- Cens, control i seguiment:

El seguiment i control de la població de gavians de Manlleu s'ha realitzat entre els dies 30 de març i 22 de juny; per tal de cobrir les dates d'establiment dels territoris, inici de la posta i de la incubació. També s'ha fet un seguiment de totes les parelles reproductores i s'ha quantificat la seva productivitat a partir dels polls que han arribat a volar de cada niu. Un cop localitzats tots els nius, s'ha valorat la possibilitat d'actuar-hi fer la punció dels ous que evita que els polls neixin i els adults abandonen el niu al cap d'unes setmanes de covar sense èxit. Les actuacions de control a través de punció d'ous l'han realitzat dos experts ornitòlegs. Els censos i

seguiment de la població han estat efectuats per una sola persona; un ornitòleg experimentat que ja havia treballat com a coordinador en el seguiment i control de la població de gavians de Roda de Ter entre els anys 2006 i 2008 i en el cens de gavians a Manlleu l'any passat.

Durant els censos s'ha fet una selecció dels nius detectats en funció de la ubicació del niu, adreça, situació en el plànol i categoritzant-ne l'accés al niu. La ubicació dels nius s'ha classificat de la següent manera:

- Teulada
- Claraboia
- Xemeneia
- Canal

L'accés dels nius s'ha classificat de la següent manera:

- Viable
- Difícil
- No viable

Els nius classificats com a no viables, s'entén que no s'hi pot plantejar cap actuació de control per motius de seguretat. En el cas dels nius classificats com a difícils i viables es valora i prioritza si s'hi realitza alguna actuació de control de cara a l'any vinent. S'han realitzat trucades telefòniques als veïns/nes realitzat alguna queixa, un cop observat que ja havien nascut els polls, s'ha explicat al veí/na afectat les possibilitats d'actuació per evitar-ne la reproducció l'any següent.

Durant el període de cens es va fer un seguiment de l'activitat reproductiva tots els nius detectats, per tal d'avaluar la productivitat de l'espècie a través del nombre de polls volanders (a punt de volar).

Foto: Polls de Gavià argentat (*Larus michaellis*) en una teulada urbana.

El seguiment i control de la població de gavians es va començar durant la darrera setmana de març a fi i efecte de detectar a temps les parelles que inicien la posta més aviat. Durant la segona setmana d'abril es va poder comprovar la majoria de parelles ja estaven amb niu fet i covant els ous.

Durant la primera part del període de control (març i abril) es va fer un seguiment i detecció dels nius de gavià localitzats al nucli urbà de Manlleu. Al mateix temps s'ha fet una selecció dels nius detectats en funció de la ubicació del niu, adreça, situació en el plànol i categoritzant-ne l'accés al niu. Paral·lelament, durant el mes d'abril, es van rebre dues trucades de queixes i avisos de veïns a través del telèfon de l'Ajuntament. Durant el mes de juny es va rebre una altra trucada de veïns, la majoria de queixes han estat per molèsties causades pels crits dels adults i dels polls ja grossos.

Els nius classificats com a no viables, s'ha decidit que no s'hi faria cap actuació, ja sigui per excessiu risc d'accident en l'actuació o per manca evident de molèsties als veïns. Posteriorment s'ha fet una prioritització dels nius on era més urgent d'actuar. S'ha seguit el mateix protocol de quedar

telefònicament amb els veïns/nes afectats per inspeccionar el niu (o les molèsties causades) i, un cop observat que ja havien nascut els polls, s'ha explicat al veí/na afectat les possibilitats d'actuació per evitar-ne la reproducció l'any següent.

Durant la segona part del període de control (del 4 de maig al 22 de juny) es va fer un seguiment de l'activitat reproductiva de tots els nius detectats durant la primera fase dels cens, per tal d'avaluar la productivitat de l'espècie a través del nombre de polls volanders (a punt de volar) i de l'efectivitat de les actuacions realitzades. Així mateix, es van fer trucades de seguiment als veïns que havien realitzat queixes a través del telèfon de l'Ajuntament.

3.- Resultats:

En la campanya de seguiment i control de la població reproductora de gavians s'han obtingut els següents resultats:

Taula 1

	Dades 2008	Dades 2009	Observacions
Nombre de parelles reproductores	42 - 45	51	Hi ha hagut un increment del 16 % respecte el 2008
Nombre de nius amb posta	42	44	Hi ha hagut 7 parelles controlades que no han fet posta.
Nombre de nius on s'ha fet punció d'ous	0	16	15 de les puncions es van fer a la zona de Can Roqué – Can Serra.
Fracassos reproductius naturals	?	8	Degut a causes naturals (causes meteorològiques, infertilitat, ...)
Nombre de parelles amb èxit reproductiu	42	20	Parelles amb polls volanders
Nombre de polls volanders	79 - 81	42 - 43	Tenint en compte tots els nius controlats.
Nivell d'efectivitat de les puncions	-	97,5 %	Només va néixer 1 poll dels nius amb punció d'ous

Els resultats obtinguts demostren la importància de la població de gavians argentats de Manlleu i es confirma com a primer nucli reproductiu d'Osona. Respecte les dades del 2008, s'ha produït un increment del 16 % en el

nombre de parelles reproductores, però només del 4,7 % en el nombre de parelles que inicien la posta. Probablement l'any 2008 hi va haver més parelles reproductores a l'inici de la nidificació, però el fet d'iniciar els censos el mes de juny no va permetre detectar aquelles parelles que no van iniciar la posta. Enguany 8 parelles reproductores han tingut fracàs reproductiu per infertilitat dels ous. Les causes d'aquest fracàs es desconeixen¹ i probablement no es puguin vincular a efectes meteorològics adversos. Tenint en compte els fracassos reproductius naturals i les puncions d'ous efectuades, el nombre de parelles amb èxit reproductiu ha estat de només 20, representant una reducció del 52 % respecte l'any passat. El mateix passa amb el nombre de polls volanders que s'ha reduït un 47 % respecte el 2008.

3.1.- Actuacions realitzades:

Aquest és el primer any que s'han realitzat actuacions de punció d'ous per tal d'intentar reduir la població de gavians al conjunt de Manlleu. Durant l'època d'incubació dels ous només es van rebre 2 queixes de veïns (una amb niu actuat i l'altra sense niu) i la gran majoria (15) de puncions d'ous es van fer a la colònia reproductora de la zona de Can Roqué – Can Serra (amb un mínim de 21 nius).

Durant el mes de juny es va rebre una altra queixa per sorolls (Pl. Àngela Roca), però els polls ja havien volat i se'ls va explicar la possibilitat d'instal·lar a la teulada un sistema senzill de filats que evitaria que els gavians l'utilitzessin. Per això és important la necessitat de recordar als veïns que si detecten un niu o presència continuada de gavians a la teulada, cal avisar a l'Ajuntament abans de finalitzar el mes d'abril quan encara no han nascut els polls i es pot fer l'actuació de punció dels ous.

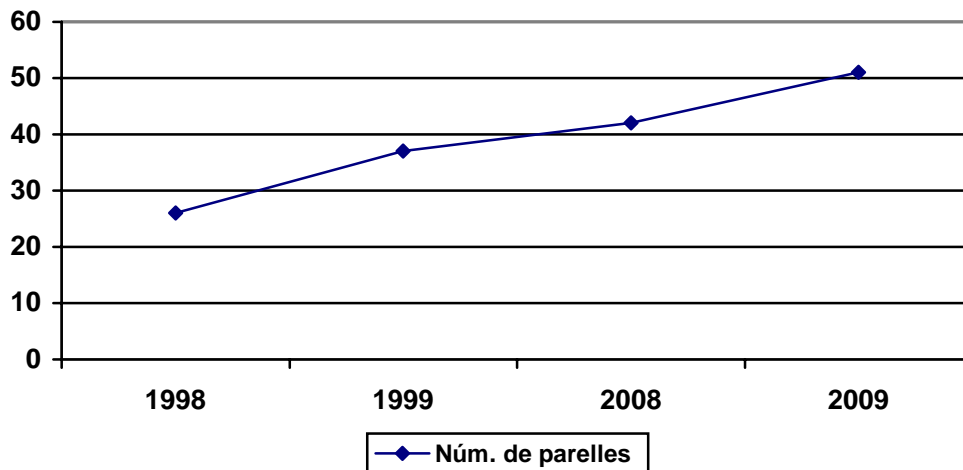
3.2.- Evolució de la població:

Si es comparen les dades obtingudes de població nidificant actual amb les dades dels anys 1998 i 1999 (Abella i Camprodon– La Vola, 1999),

¹ De vegades es relacionen problemes d'infertilitat amb immaduresa d'algun dels dos membres de la parella reproductora.

s'observa que el nombre de parelles reproductores ha incrementat clarament respecte la població uns 10 anys enrere i també respecte a l'any passat (16 %). No disposem de dades a partir de l'any 2000 ja que ningú n'ha fet un seguiment sistemàtic, únicament es disposa de dades aproximades de polls volanders concentrats al Ter, al voltant de la zona esportiva (C.Martorell, no ed.). Per tant, sembla que es confirma una tendència a l'increment de la població de parelles reproductores al nucli urbà de Manlleu, principalment concentrat a la zona de Can Roqué – Can Serra on l'any passat es van comptabilitzar un mínim de 12 nius i enguany ni havia almenys 21.

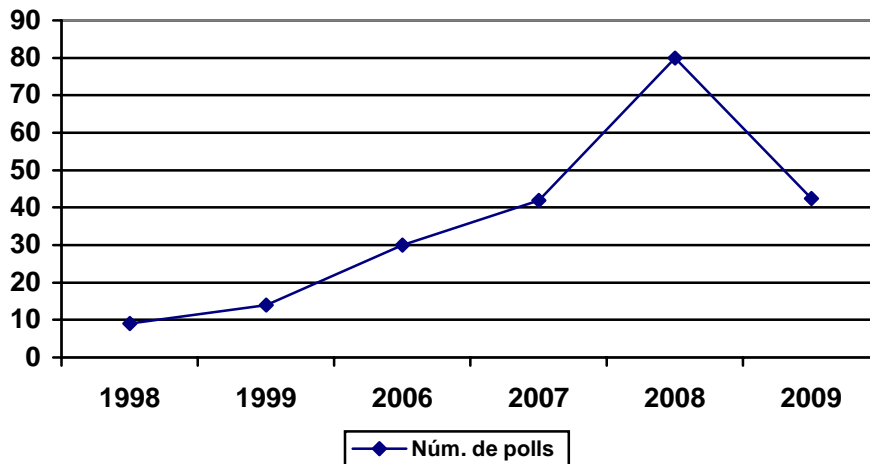
Gràfic 1

Font: Dades del 1998 i 99 (Abella i Camprodon, 1999)

Faltaria conèixer les dades de població nidificant i productivitat reproductiva dels anys del 2000 fins el 2007. Pel que fa a la productivitat (nombre de polls volanders) de les parelles reproductores amb posta, s'observa un clar increment respecte les dades dels anys 1998 i 1999, assolin un màxim de 80 polls el 2008 hi havent-se reduït a gairebé la meitat (42 – 43 polls) enguany gràcies a les actuacions efectuades.

Gràfic 2

Font: Dades del 1998 i 99 (Abella i Camprodon, 1999), dades aproximades del 2006 i 2007 (C. Martorell, no ed.).

De la mateixa manera que l'any passat, la localització dels nius de gavià a Manlleu mostren un patró molt clar:

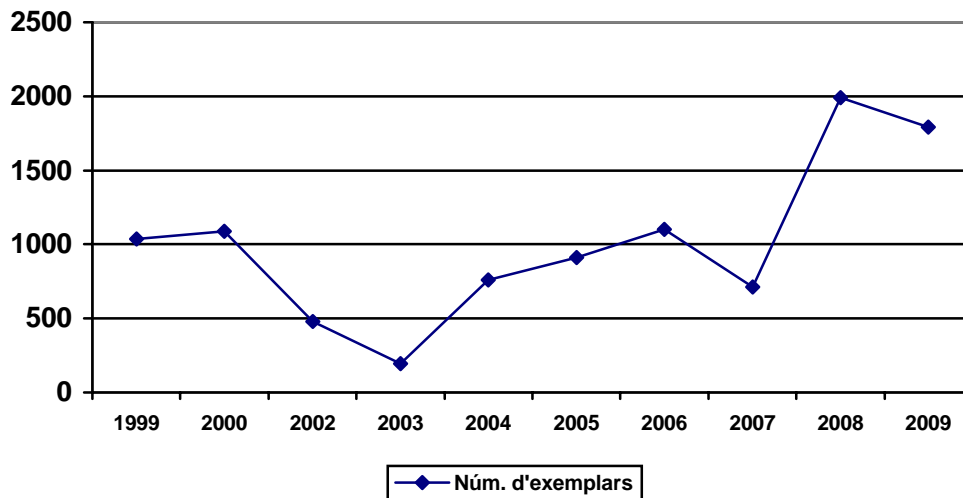
- Mostren preferència pels edificis més alts i propers al riu.
- Mostren preferència pels edificis més vells amb coberta malmesa, de poc pendent i de teula.
- A la zona industrial de Can Serra i Can Roqué es comporten com una colònia amb un mínim de 21 nius molts propers entre ells.

Aquest comportament de nidificació concentrada com a colònia reproductiva és únic a la comarca d'Osona i probablement també al conjunt de les poblacions reproductives de la Catalunya interior. És el típic comportament de l'espècie a la costa on forma colònies reproductives. Aquest fet, reforça la importància i gran consolidació de la població manlleuena. Segurament aquest fet també es dona per què les teulades de Can Serra i Can Roqué havien esdevingut ens els darrers anys el dormider de gavians més important de la comarca. D'ençà que a la tardor del 2008 hi varen instal·lar uns filats a les teulades de la zona de Can Roqué, va fer que ja s'hi paressin a reposar i la majoria anessin a dormir diàriament al dormider tradicional del pantà de Sau.

Pel que fa a l'evolució de la població hivernant a nivell comarcal, ha anat disminuint fins els anys 2002 i 2003, ja que els anys 1995 i 1997 s'havia

registrar algun màxim de 4.000 exemplars fins arribar al mínim de 193 exemplars del 2003. Tot i així, a partir del 2004 hi ha hagut una clara recuperació de la població hivernant fins arribar a valors propers als 2000 gavians, valors superiors als dels anys 1999 i 2000. L'hivern passat es va registrar un important augment fins als 1.990 exemplars censats i enguany s'ha recollit un lleuger descens (Cens d'ocells aquàtics hivernants del mig-alt Ter – DMAH i Grup de Naturalistes d'Osona – ICHN).

Gràfic 3

Font: Grup de Naturalistes d'Osona- ICHN, Departament de Medi Ambient

Cal diferenciar que la relació entre la població hivernant i la reproductora no és directament proporcional, així doncs sembla que la població hivernant prové de llocs propers amb grans colònies de cria, per exemple la de les Illes Medes amb unes 8.000 parelles (DMAH, 2007) i no sabem de quina manera afecta a les diferents poblacions reproductores d'Osona. És evident que la població hivernant – itinerant de gavians d'Osona té com a principal punt d'alimentació l'abocador comarcal d'Orís amb una presència important i diària d'exemplars amb pics de població de més de 1.000 individus.

3.3.- Desplaçaments, dormiders i punts d'alimentació:

Durant els mesos d'hivern, els gavians habitualment es solen desplaçar diàriament de la zona del dormider, al pantà de Sau, cap a les zones d'alimentació. La zona d'alimentació principal és l'abocador comarcal d'Orís on s'hi desplaça el gruix de la població hivernal i exemplars no

reproductors. És en aquesta ruta diària que els estols de gavians passen molt propers pel nucli de Manlleu, i es solen parar a descansar als camps propers a la zona del Poquí. Una part menys important de la població hivernant s'alimenta als trams de riu que hi ha des de la cua del pantà de Sau fins a Orís, i a alguns conreus propers al riu. A Manlleu, concretament a les teulades de la zona industrial de Can Serra i Can Roqué, fins ara era l'únic dormider situat en una zona urbana amb màxims de més de 1.500 individus el febrer del 2008 (M. Rodríguez, com. pers), representant el 80 - 90 % de la població hivernant a la comarca. Amb la instal·lació dels filats a les teulades de la zona industrial, s'ha recuperat la importància històrica del dormider del pantà Sau, i el gruix de la població hi va a dormir diàriament, solament unes poques desenes d'exemplars es queden a dormir a Manlleu (principalment a les naus de Can Serra).

Pel que fa a la població nidificant, pràcticament no realitza desplaçaments diaris significatius i es solen quedar entre el nucli urbà i els trams del Ter més propers a Manlleu, alimentant-se de peix mort, restes de menjar, coloms domèstics, gatons, rates, invertebrats, ...

Per al control de la població de gavià argentat és imprescindible fer una correcta gestió de l'abocador comarcal d'Orís, és en aquest sentit que cal demanar al Consell Comarcal d'Osona (ens gestor de l'abocador) que realitzi enterraments diaris de les escombraries i que hi apliqui mesures dissuasòries pels gavians i còrvids. En principi calia esperar que, degut a la implantació de la recollida selectiva de la matèria orgànica a la majoria de municipis d'Osona, progressivament hi hagués menys disponibilitat d'aliment pels gavians a l'abocador comarcal i que per tant la seva població osonenca (tan hivernant com nidificant) anés disminuint de manera progressiva. Però és evident que després d'almenys 4 anys de recollida selectiva de la matèria orgànica no només ha disminuït la població hivernant, si no que gairebé s'ha duplicat. Com a novetat important a destacar, en aquest darrer any s'hi ha vist diàriament una colònia de Voltor comú (*Gyps fulvus*) d'entre 60 i 270 exemplars alimentant-se a dins l'abocador, més un màxim de 8 Aufranys (*Neophron pernopterus*) i uns 30 Milans negres (*Milvus migrans*), totes elles espècies carronyaires que només

s'alimenten de carn. Per tant, es confirma que lluny de millorar la gestió del abocador comarcal, encara s'ha incrementat més la problemàtica d'espècies d'ocells que se n'alimenten.

3.4.- Importància i origen de la població:

La població reproductora de Manlleu és la més important de la comarca, només s'ha pogut comprovar la nidificació de gavians a 3 municipis més: Torelló, Roda de Ter i Vic. La importància de les diferents poblacions en funció de la seva població reproductora és la següent:

Taula 2

Població	Núm. parelles reproductores	Any i font
Manlleu	51	2009, C. Martorell
Roda de Ter	12 - 13 ²	2009, C. Martorell
Vic	8 - 10	1996, 1997, P. Vila i J. Baucells
Torelló	2 - 3	2009, C. Martorell, no ed.

Caldria actualitzar les dades de la població de Vic per veure quina ha estat l'evolució de les seves poblacions durant aquests darrers 10 anys.

Cal remarcar que la important població de gavians de Manlleu fins i tot atreu altres espècies de làrids (gavines) en migració; s'han fet observacions (M. Rodríguez, com. pers.) a les teulades de Can Serra i Can Roqué de 4 espècies més de làrids rars o divagants: Gavià caspi (*Larus cachinnans*), Gavià argentat de potes grogues (*Larus argentatus*), Gavià fosc (*Larus fuscus*) i Gavina vulgar (*Larus ridibundus*).

² L'any 2006 la població era de 17 parelles reproductores (C. Martorell, 2006).

També a través de la lectura d'anelles de PVC que porten alguns gavians anellats, s'ha pogut comprovar que la població de Manlleu (sobretot la hivernant) prové de llocs tan variats com el Delta de l'Ebre, les Illes Balears (Menorca i Mallorca), les Illes Medes, França i Holanda.

4.- Previsió per la propera temporada:

Per la temporada vinent, és recomanable difondre uns tríptics informatius als veïns per tal d'explicar com es poden disminuir els efectes nocius que poden causar els gavians (revisar teulades, col·locar filats, instal·lar punxes, separar la fracció orgànica de les deixalles, ...). I si l'ajuntament ho considera oportú, demanar al veïns que avisin si hi tenen un niu durant el mes d'abril per fer l'actuació de punció d'ous.

L'experiència portada a terme de control de la població a Roda de Ter a través de la punció d'ous ha resultat ser efectiva. Es va començar el control l'any 2006, s'ha aconseguit reduir a la meitat la població i algunes parelles han deixat de fer niu en ubicacions problemàtiques. És d'esperar que si es fes el mateix tipus de control a Manlleu, es poguessin començar a obtenir resultats positius a partir del segon any de fer el control, però degut a la major població reproductora de Manlleu i a la mida més gran del nucli urbà, potser es podria donar una reubicació dels nius i així esdevenir més difícil el control.

És recomanable seguir de ben a prop l'evolució de les parelles reproductores l'any vinent i està preparats per si hi ha futures molèsties als veïns i que es pugui repetir una actuació ràpida. També caldria recordar a la població que cal avisar a l'Ajuntament de l'existència d'algun niu sempre abans de finalitzar el mes d'abril, ja que si la queixa és posterior, els polls ja hauran nascut i ja no hi haurà possibilitat d'actuar. Degut a la variabilitat en la fenologia de reproducció detectada enguany, caldrà iniciar el seguiment de la població a partir de la primera setmana d'abril.

Tal com hem comentat en el punt 3.3., és imprescindible que el Consell Comarcal d'Osona s'impliqui en el control de la població de gavians a Osona a través de millores de gestió de l'abocador comarcal i de la implementació de la recollida selectiva de matèria orgànica a la comarca. Si no és així, només es podran controlar els petits nuclis reproductius dels municipis com Roda de Ter i Manlleu, però la important població hivernant/itinerant podria minimitzar la reducció obtinguda gràcies al control que es pugui realitzar.

ANNEX 1:

Taula del seguiment i control dels nius de gavians

PLÀNOL:

Ubicació dels nius al nucli urbà de Manlleu

● Punts vermells